

Олексій Миколайович Гуцалюк

академік АЕН України

д-р. екон. наук, професор

ORCID 0000-0002-6541-4912

e-mail: alex-g.88@ukr.net,

*Приватний заклад вищої освіти «Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова», м. Черкаси,***Юлія Анатоліївна Бондар**

канд. екон. наук, доцент

ORCID 0000-0003-2269-6208

e-mail: cooperjulia@ukr.net,

*Льотна академія Національного авіаційного університету, м. Кропивницький,***Ольга Юріївна Коцюрба**

канд. екон. наук, доцент

ORCID 0000-0001-6356-7301

e-mail: kotsyurbaolga@ukr.net,

Наталія Сергіївна Пітел

канд. екон. наук, доцент

ORCID 0000-0002-4003-4219

e-mail: nataliakrasnozozon@gmail.com,

*Центральноукраїнський національний технічний університет,
м. Кропивницький*

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІННОВАЦІЙНО-ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ В УМОВАХ ВЗАЄМОДІЇ, КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Постановка проблеми. На сучасному етапі суспільного розвитку особливе значення в темпах розвитку економіки має процес становлення цифрової економіки. Однак вплив цифрової економіки на головну економіку та цифрову безпеку на рівні підприємства є недостатнім. У цьому контексті метою дослідження є виявлення факторів впливу цифровізації економіки на складові фінансово-економічної безпеки соціально-економічних систем.

У сучасних умовах «цифрова економіка» стає рушійною силою суспільного розвитку, тому так важливо оцінювати її вплив на економічну та фінансову безпеку країн та їх підприємств як чинника конкурентоспроможності та сталого соціального розвитку. економічний розвиток. Слід зазначити, що започаткування процесу цифрової трансформації сучасної економічної системи суспільства може знизити ступінь впливу зовнішніх та внутрішніх загроз на діяльність суб'єктів господарювання підприємств, тим самим зробивши її більш стабільною та ефективною. Заміщення можливе в умовах активного розвитку цифрової економіки. У процесі активного розвитку цифрової економіки можлива заміна традиційних соціокультурних та економічних цінностей інстинктами, що зумовлює актуальність для керівництва всіх рівнів врахування впливу цифрової економіки на економічну та фінансову безпеку.

Над питанням цифровізації економіки має сенс працювати на рівні наукових розробок, але питання фінансово-економічної безпеки не дозволяє зосередитися на продуктивній економічній системі, яка стала самостійною в умовах адміністративно-територіальної трансформації. і не може належним чином захистити себе від зовнішнього впливу. Визначення обсягу фінансово-економічної безпеки організації (ФЕБО) потребує визначення найважливіших напрямків захисту та надання характеристик конкретним напрямкам. Важливо також з'ясувати економічні можливості кожної території для досягнення економічного зростання та забезпечення прийнятної рівня життя населення саме тому дана тематика дослідження набуває актуального значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес цифровізації економіки та широке використання сучасних Інтернет-технологій призвели до формування якісно нових систем трансферу технологій, навіть виокремлення окремих сфер діяльності в особливу науково-дослідну систему. В результаті такої діяльності створюються новітні продукти науково-дослідницької діяльності – патенти та ноу-хау, які є об'єктом особливої уваги сучасних компаній, які бажають оволодіти отриманими результатами досліджень та впливати на процес науково-технічного розвитку. розвитку. Їх застосування в сучасних дослідженнях. Системи захисту

багатьох вітчизняних підприємств не можуть гарантувати від зовнішніх впливів та вторгнень в системи управління підприємством та доступні бази даних інформаційних ресурсів. Питанням економічної безпеки присвячено велику кількість наукових праць, які розглядаються різними авторами з різних позицій, так Т. Байгарін [2], розглядає вплив цифрових технологій на сучасні системи управління компаній та формування новітніх бізнес-моделей сучасного підприємництва. І. Дернова [7] торкається впливу на економічний розвиток пандемії коронавірусу та переходу до широкого використання цифрових технологій в умовах обмеженості контактів суб'єктів підприємництва та посилення тенденції цифровізації у сферах освіти, медицини, мистецтва та створення міцних зв'язків у сфері послуг на рівні підприємств та цілих підприємств.

Цікавим є дослідження В. Хаустової [10] у визначенні ролі цифрової економіки на рівні держави та можливих загроз в сучасних різких зрушеннях структури світових ринків. Інші науковці, такі як М. Діба, Ю. Герненко [8], С. Андрос [1] присвятили свої дослідження багатьом окремим питанням цифровізації економіки.

Поняття економічна та фінансова безпека досить широке, що вміщують в собі не лише такі зовнішні загрози як рейдерство, шахрайство, корупція, шпигунство, а й внутрішні, серед яких падіння рівня виробництва, втрата цінних зв'язків з постачальниками, втрата довіри споживачів, зменшення або відсутність прибутку. Усе ці чинники є загрозами стабільному та ефективному функціонуванню підприємства.

Так, І. Сосновська вважає, що економічна безпека являє собою універсальну категорію, що відбиває захищеність суб'єктів соціально-економічних відносин на всіх рівнях, починаючи з держави і закінчуючи кожним її громадянином [12].

Дослідники П. Нікіфоров та С. Куперівська вважають фінансово-безпечною компанію ту, яка виважено та оптимально підходить до використання і управління своїми фінансовими ресурсами, здійснює чіткий їх контроль, оперативним чином реагує на будь-які загрози, внутрішні чи зовнішні, з метою їх мінімізації або уникнення без шкоди для загальної діяльності [9].

В. Столбов, Г. Шаповал визначають фінансово-економічну безпеку як стан захищеності його ресурсів та інтелектуального потенціалу від наявних та потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього середовища його функціонування, який характеризується високими фінансовими показниками діяльності та перспективою економічного розвитку в майбутньому [6, с. 5].

Метою статті є визначення сутності фінансово-економічної безпеки економічних систем в умовах цифровізації економіки і пошук шляхів забезпечення необхідного рівня економічної безпеки на рівні організацій та усунення загроз, що мають критичний рівень. Визначити стратегією фінансово-економічної безпеки, яка повинна бути розрахованою на тривалий час та дій щодо її забезпечення. Розглянути можливі загрози та ряд дестабілізуючих факторів, пов'язаних з недобросовісною конкуренцією та порушенням норм, принципів та законів, яка лежать в основі ринкової економічної системи.

Викладення основного матеріалу дослідження. Суть розуміння безпеки полягає в тому, щоб з'ясувати стан захисту окремої людини, спільноти чи країни від

внутрішніх та зовнішніх загроз на основі виявлення, послаблення або усунення небезпек та загроз, здатних спричинити шкоду, втрату або навіть пошкодження об'єкт, що охороняється.

Фінансово-економічна безпека є більш вузьким поняттям, оскільки ґрунтується на здатності економічної системи протистояти загрозам, диверсіям, суттєвим пошкодженням організаційної структури суб'єктів господарювання, втраті перспектив досягнення цілей розвитку та збереження самостійності та незалежності в межах власника економічної структури та права власника.

У зв'язку з проведеними на території України адміністративно-територіальними реформами об'єктом особливої уваги є соціально-економічна система виробництва підприємств. Регіони отримують значну незалежність у веденні економічної діяльності через кордони та мають потенціал доступу до світових ринків. Така значна преференція з боку держави також вимагає значної відповідальності за результати власної господарської діяльності, що останнім часом потребує особливої уваги через посилення економічної конкуренції та посилення уваги міжнародних компаній до слабких та недосвідчених вітчизняних виробничих структур, якою є українська компанія.

Для оцінки стану фінансово-економічної безпеки використовуються показники такої безпеки виробничих підприємств. Такі показники набувають все більшого значення у зв'язку з інтенсифікацією процесу цифровізації, що значно пришвидшує швидкість реформування економіки та дає можливість адаптуватися до новітнього економічного процесу переходу від аналогових інтерактивних систем до інформаційних технологій. Водночас процес цифровізації зробив регіональні економічні системи вразливими, збільшивши ризик порушення економічної діяльності конкурентів і завдавши їм величезних збитків. Ступінь прояву загроз ФЕБП визначається шляхом порівняння поточних (фактичних) значень індикативних показників з їх пороговими (критичними) значеннями [3].

Формування індикаторів фінансово-економічної безпеки підприємств здійснюється за різними сферами життєдіяльності. Для виробничих підприємств можна виділити 13 таких сфер, які в свою чергу, згруповані по трьом великим блокам (див. таблицю).

Розвиток цифрової економіки здійснюється за посередництвом індикаторів:

- готовність країни та її підприємств до інформатизації суспільства;
- готовність суб'єктів господарювання регіону до електронної комерції;
- розвиток віртуальних сервісних організацій.

Існують і методології системного розвитку цифрової економіки. Індекс готовності до інформатизації територій, індекс готовності до електронної комерції; доступ до Інтернету; інформаційна безпека; якість системи освіти; автоматизація діяльності державних служб; наявність сприятливих умов для розвитку для здійснення електронної комерції на основі цифрової маркетинг-логістики. Виходячи з результатів аналізу методик оцінки рівня розвитку цифрової економіки, можна зробити висновок, що окрім технологічних аспектів слід враховувати також інші фактори, як то: рівень та якість освіти населення територій країни; рівень комп'ютерної та цифрової освіченості; збільшення користувальницьких систем в розрізі підприємств країни [10].

Сфери фінансово-економічної безпеки організації (ФЕБО)		Характеристики сфери ФЕБО
Сфера фінансово-економічної безпеки організації		
Здатність організації до економічного зростання		
Інвестиційна безпека		Здатність організації до зростання та розширеного відтворення
Виробнича безпека		Оцінка кризових явищ у сфері виробничого потенціалу
Науково-технічна безпека		Стан науково-технічного потенціалу організації
Зовнішньоекономічна безпека		Залежність економіки від імпорту важливих видів продукції та послуг
Фінансова безпека		Стійкість фінансової системи організації
Енергетична безпека		Здатність ПЕК задовольняти потреби економіки в паливно-енергетичних ресурсах
Інформаційна безпека		Здатність організації до супротиву інформаційним загрозам на національному та регіональному рівнях
Забезпечення прийняттого життєвого рівня існування працівників		
Рівень життя працівників		Наявність умов для нормальної життєдіяльності працівників
Ринок праці		Здатність економіки територій забезпечити достатню кількість робочих місць
Демографічна безпека		Стійкість до депопуляції населення територій
Правопорядок		Рівень криміналізації суспільства та сфер господарської та фінансової діяльності на території
Продовольча безпека		Ступінь забезпечення населення територій продовольчими товарами власного виробництва в достатній кількості
Інфраструктурна безпека		Збалансованість щодо обслуговування систем
Забезпечення екологічної безпеки територій		
Екологічна безпека		Здатність територій до збереження балансу між людиною і природою

Джерело: складено авторами на основі [12; 13].

За результатами проведеного дослідження оцінки впливу цифрової економіки на рівні ФЕБО було отримано ряд теоретичних та практичних результатів:

– по-перше, запропонована систематизація методів оцінки рівня розвитку цифрової економіки, виділений найбільш достовірний метод для його застосування на регіональному рівні – індекс готовності до інформаційного суспільства, що в першу чергу виявляється у наявності сучасного комп’ютерного забезпечення населення регіону та доступу до мережі Інтернет;

– по-друге, на основі кореляційного аналізу дана оцінка впливу цифрової економіки на регіональний економічний розвиток, особливо в питаннях застосування сучасних інформаційних систем, які лежать в основі формування і розвитку так званої «економіки знань». Новітні економіка будується на широкому розповсюдженні досягнень науково-технічного прогресу і відставання від таких досягнень призведе до витіснення вітчизняної економіки на узбіччя світового прогресу і консервації старих технологічних систем із послідовною втратою самостійності та незалежності як регіону, так і держави в цілому;

– по-третє, між індексом готовності до інформаційного суспільства та рівнем фінансово-економічної безпеки регіону існує зворотній стійкий зв’язок, який свідчить про позитивний вплив факторів цифровізації економіки підприємств на економічну безпеку [11].

Виявлений стійкий прямий зв’язок між такими факторами розвитку цифрової економіки, як «витрати на інформаційну комп’ютерну техніку та цифрові технології», «обсяг інвестицій в основний капітал, що спрямований на придбання інформаційного, комп’ютерного та телекомунікаційного обладнання», «кількість організацій, що використовують мережу Інтернет», «кількість та рівень віртуальних сервісних організацій – ВСО», «доля населення, яка використовує мережу Інтернет для замовлення товарів, робіт та послуг», «рівень цифрової грамотності населення регіону» [2; 11]. Таким чином, підтверджується роль факторів цифровізації в регіональному економічному розвитку;

На основі запропонованих індикаторів фінансово-економічної безпеки виробничих економічних систем розроблена модель фінансово-економічної безпеки організації яка представлена на рисунку.

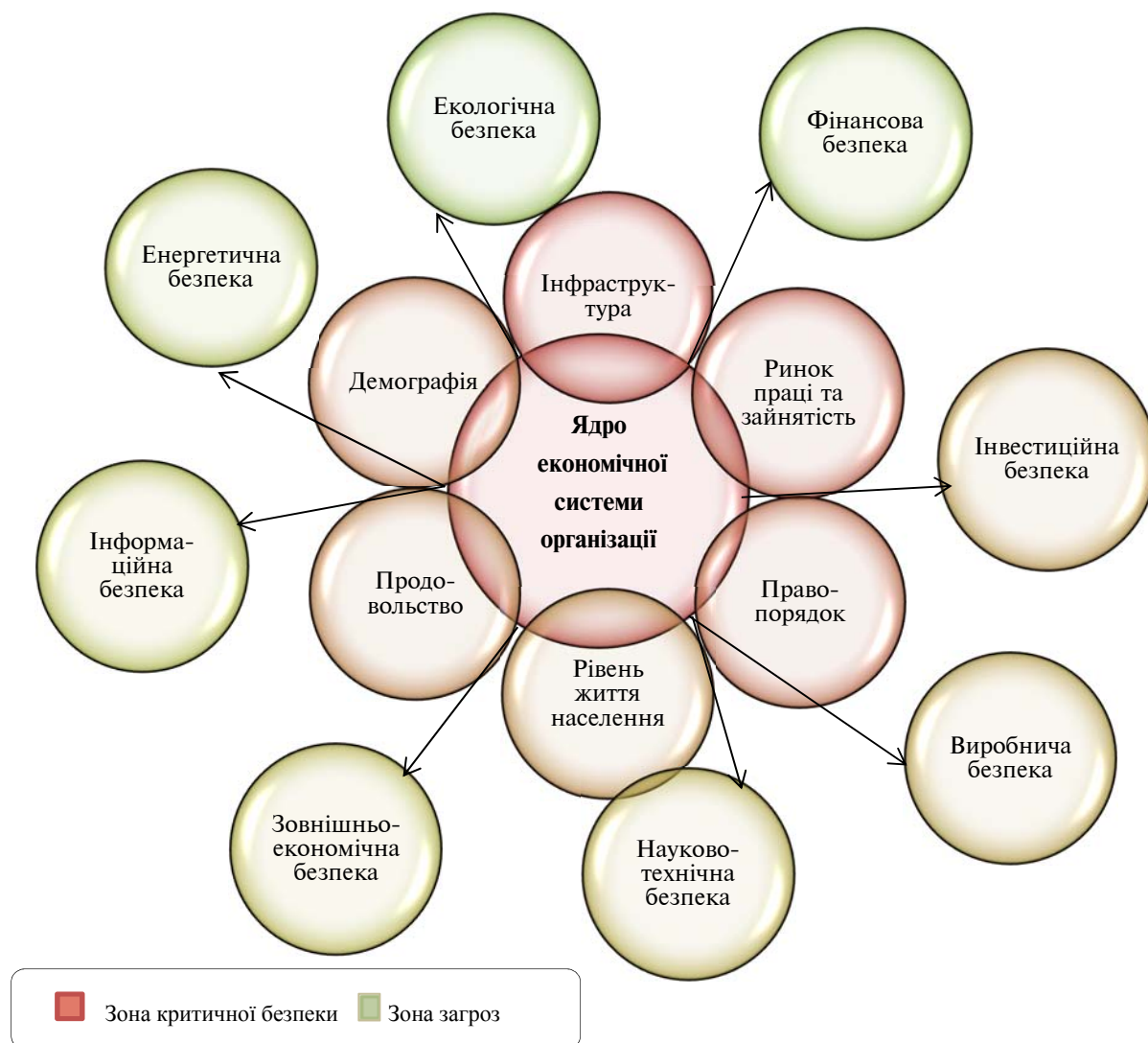

Рисунок. Модель фінансово-економічної безпеки організації

Складність такої моделі полягає у можливості виявити, відслідкувати та обрахувати можливі загрози та встановити ступінь критичної безпеки для підприємств як окремих видів загроз та визначити комплексну дію виявлених загроз на можливість створення кризового стану та руйнування економічної системи підприємств [2].

Загрози фінансово-економічної безпеки включає цілий ряд дестабілізуючих факторів, пов'язаних з недобросовісною конкуренцією та порушенням норм, принципів та законів, яка лежать в основі ринкової економічної системи. Всі загрози фінансово-економічній безпеці можуть ділитися на рядом ознак [12]:

- за місцем виникнення загроз, вони можуть поділятися на внутрішні та зовнішні загрози, що вимагає поділення значущості загрози на саму виробничу систему підприємств;
- за причинами виникнення загроз можна вказати на політичні, конкурентні, соціальні, правові та інші вагомні причини загроз;
- за наявністю виникнення загроз, так можуть бути наявні, приховані та майбутні або потенційно можливі загрози;

– за наслідками дії загрози можуть бути поділені на незначні, значні, критичні та катастрофічні;

– за можливістю запобігання загрозам можна виділити на форс-мажорні загрози та не форс-мажорні загрози, які мабуть є самими складними серед визначених загроз.

Особливості форс-мажорних загроз є непередбачуваність їх виникнення, як то війни, катастрофи, землетруси та інші природні лиха, які складно передбачити та попередити. Необачність та політична недалекоглядність можуть призвести до катастрофічних наслідків для підприємств зі збоку адміністративних органів управління.

Зона загроз, яка представлена на рисунку поступово може перейти в зону критичної небезпеки, яка стосується життєво важливих сфер життєдіяльності населення. До таких сфер в першу чергу відносяться рівень життя населення, стан інфраструктури, особливо транспортного сполучення та логістичних взаємозв'язків між суб'єктами виробництва та державними та іноземними контрагентами.

При оцінці рівня фінансово-економічної безпеки має враховуватися етап життєвого циклу підприємства. На різних етапах життєвого циклу та в залежності від

економічної ситуації в державі перед підприємством виникають певні небезпеки. Оскільки фінансово-економічні результати діяльності підприємства є одними з джерел формування ресурсної бази підприємства (поряд із позиковими засобами), то в умовах кризи ці кошти інвестицій можуть виявитися недостатніми та призвести до ліквідації підприємства.

Підприємства на ранніх стадіях життєвого циклу характеризуються високим рівнем ризику, поступовим нарощуванням економічного та ресурсного потенціалу. Стадія життєвого циклу впливає на характер та рівень ризиків, що безпосередньо загрожує його життєздатності. Тому необхідно визначити завдання та принципи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, відповідно до загрозам його фінансово-господарській діяльності.

Вибудовування відповідної стратегії безпеки також залежить від розміру та типу підприємства, кількості зайнятих працівників, виду діяльності, характеру конфіденційної інформації тощо.

Під стратегією фінансово-економічної безпеки розуміють також розрахований на тривалий час план (програму) дій щодо її забезпечення [12]. Виділяють три види стратегій безпеки:

1. Миттєва стратегія, за якою система безпеки підприємства реагує на несподівані реальні загрози його діяльності. Тоді, з одного боку, спеціально створені підрозділи на підприємстві, щоб уникнути несподіваних загроз у короткостроковому періоді, можуть послабити дію цих загроз, а з іншого – можуть виникнути ситуації, коли підприємство зазнає збитків у довгостроковому періоді.

2. Запобіжна стратегія, згідно з якою підприємство завчасно проводить роботи з виявлення та прогнозування впливу та наслідків потенційних загроз. Співробітники (підрозділи), які опікуються цими проблемами, цілеспрямовано проводять роботу із забезпечення сприятливих умов діяльності підприємства.

3. Компенсаційна стратегія, згідно з якою підприємству вигідніше компенсувати втрати від настання загроз безпеці, ніж утримувати у штаті працівників служби безпеки. Ця стратегія допустима у разі, коли збитки від потенційних загроз невеликі чи неможливо реалізувати попередні дві стратегії.

Найбільш оптимальною є попереджувальна стратегія для успішного управління фінансово-економічною безпекою підприємства, необхідна ефективна система управління фінансами, яка здатна забезпечувати компроміс між інтересами розвитку підприємства, наявністю достатнього рівня грошових коштів та забезпеченням платоспроможності підприємства. І тут основними стратегічними цілями діяльності підприємства є: максимізація прибутку; оптимізація структури капіталу та забезпечення фінансової стійкості підприємства; забезпечення інвестиційної привабливості підприємства; поліпшення конкурентних позицій підприємства над ринком [13]. Підтримка фінансової гнучкості портових операторів за наявності великої частки постійних витрат потребує постійного моніторингу фінансових ризиків на перспективу.

Важливо відмітити існування правопорядку в межах ринкової економічної системи, який забезпечує виконання державних законодавчих актів та правових механізмів виробничих адміністрацій та місцевих органів самоврядування. Кінець кінцем стабільна пра-

вова основа виробничих відносин призведе до нормалізації демографічної ситуації та стабілізації трудових відносин на ринку праці з максимальною зайнятістю населення та скороченням безробіття.

В останні часи міграція населення в пошуках роботи стала загрозливою не тільки для підприємств нашої країни, але і для держави в цілому. Кількість молодих людей, які емігрують в пошуках роботи при низькому рівні народжуваності суттєво впливає на ринок праці. Особливо критичним є відтік спеціалістів із високим рівнем освіти та втрата критично важливих для ринкової економіки фахівців в інформаційній сфері. IT-спеціалістів запрошують закордон міжнародні компанії, пропонуючи високу заробітну платню, що спонукає вітчизняних фахівців залишати нашу країну [7].

Продовольча проблема також стає наріжним каменем розвитку вітчизняної економічної системи. Ринок сільськогосподарської продукції вимагає насичення виробничих ринків якісною та дешевою продукцією, однак постійне зростання цін на продукти харчування призводить до втрати конкурентних позицій вітчизняних товаровиробників та приход на ринки іноземних конкурентів, які висунувши вітчизняних виробників поставляють неякісну та дорогую за ціною власну продукцію.

Вказані небезпечно критичні умови існування вітчизняної економічної системи в решті решт можуть призвести до кризи в економіці та, в кінцевому випадку, спонукати розпад цілісної економічної системи країни на окремі територіальні утворення з послідуєчим їх убожінням та скатування до жебрацтва населення окремих територій.

Усунення вказаних загроз передбачає застосування комплексних методів та засобів безпечного використання інформації в виробничих економічних системах. Найбільш вагомими є ряд таких заходів:

1. Управління доступом до важливої інформації і протистояння можливим способам несанкціонованого доступу до інформації. Такі заходи передбачають ідентифікацію користувачів та персоналу органів управління підприємствами за допомогою закріплення за кожним об'єктом персонального ідентифікатора.

2. Перевірка повноважень та пізнання достовірності об'єкта ідентифікатора за пред'явленим кодом або шифром, що дозволять їм здійснити доступ до відповідної інформації.

3. Створення умов для доступу та роботи з інформацією з встановленням регламенту роботи та обсягів доступу до відповідної інформації.

4. Обов'язкова реєстрація осіб та структур та часу їх звернення до відповідної конфіденційної інформації, встановлення обсягів отриманої та обробленої ними інформації з подальшим її використанням в соціально-економічних та виробничо-технологічних відносинах.

5. Фіксація спроб несанкціонованого доступу та навіть спроб щодо несанкціонованого доступу до інформації з встановленням осіб або структур на які впала підозра у несанкціонованому доступі.

6. Розробка спеціальних механізмів шифрування доступу до критично важливої інформації, які зростають у зв'язку з розвитком систем телекомунікацій та розширенням систем зв'язку, особливо створення розгалуженої системи Інтернет з її необмеженими

можливостями доступу до різноманітних баз даних та інтернет-ресурсів.

7. Протидія атакам шкідливих програм які можуть наносити шкоду накопиченим ресурсам, робити можливим їх використання без дозволу власників та здійснювати комерційну діяльність об'єктами інформаційних ресурсів.

8. Протидіяти фактам вірусного зараження баз даних, джерел інформації у суспільному доступі та локалізацію і знищення ресурсів або її навмисного пошкодження та виходу з строю комп'ютерних систем та пристроїв які є досить коштовними та рідкісними [1; 8].

Згідно з Законом України «Про основні національної безпеки України» поняття «інформаційна безпека» не знаходить надто широкого розкриття, а лише перераховуються загрози та напрямки державної політики в даній сфері. Згідно з Законом України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 4 лютого 1998 року інформаційна безпека виступає невід'ємною частиною політичної, економічної, оборонної та інших складових національної безпеки. Об'єктами інформаційної безпеки вважаються інформаційні ресурси, канали інформаційного обміну та телекомунікаційних систем і мереж та інші елементи інформаційної інфраструктури країни [15].

Однією з найнебезпечніших загроз безпеці країни та її підприємств в інформаційній сфері є «комп'ютерна злочинність» і з метою її скорочення був створений Міжвідомчий науково-дослідний центр з проблем боротьби з організованою злочинністю що безумовно призводить до покращення ситуації з захистом виробничих економічних систем. Однак особливої гостроти набуває проблема злочинності у зв'язку з масовою комп'ютеризацією, об'єднанням і створенням комп'ютерних мереж та використанням системи Інтернет. Розроблено механізм розслідування злочинів у сфері комп'ютерної інформації, який дозволяє встановлювати відмінності комп'ютерної системи або мережі встановленим стандартам, перевіряти роботи комп'ютерів за допомогою спеціальних тестів, ідентифікацію авторів програмного засобу, його призначення встановленим дозволам і обсягам використання, оцінка вартості отриманої інформації та її подальше використання.

Висновки. Підводячи підсумок, слід вказати, що теоретична значущість дослідження полягає в ідентифікації факторів цифрової економіки, що впливає на підвищення рівня фінансово-економічної безпеки регіону, що може виступити основою для проведення наступних досліджень впливу процесів цифрової трансформації економічних систем на економічну безпеку. Процес цифровізації набуває стрімкого розвитку і оновлення виробничих економічних систем неможливий без залучення сучасних механізмів захисту інформації та подолання спроб її несанкціонованого використання.

Практична значимість проведеного дослідження пов'язана з можливістю використання результатів пошуків при плануванні діяльності по втіленню цифрових технологій в виробничих економічних системах з метою підвищення рівня фінансово-економічної безпеки агентів на всіх рівнях господарювання та тісна співпраця з передовими розробниками систем захисту інформаційних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Андрос С. В., Чан Сі Цо. Інформаційні технології як базис інноваційного розвитку підприємств. *Економіка: реалії часу*. 2019. № 5. С. 16-25. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3766794>.
2. Байгарін Т. Підходи до змін бізнес-моделей, шляхом застосування цифрових технологій. *Central Asian Economic*. 2021. № 22. С. 162-169.
3. Бойчук І. В., Музика О. М. Інтернет в маркетингу: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 512 с.
4. Бондар Ю. А., Дорошенко Т. М. Економічна безпека підприємства як фактор забезпечення ефективності зовнішньоекономічної діяльності. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2022. № 1 (78). С. 70-82. DOI: <https://doi.org/10.31375/2226-1915-2022-1-70-82>.
5. Бондар Ю. А., Легінькова Н. І. Інвестиційні стратегії ТНК в умовах формування сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2016. № 2. С. 41-44.
6. Гуцалюк О. М. Організація управління економічною безпекою корпоративного інтеграційного розвитку. *Управління розвитком*. 2016. № 2 (184). С. 66-74.
7. Гуцалюк О. М. Концептуальні засади забезпечення економічної безпеки корпоративних інтеграційних процесів. *Проблеми економіки*. 2016. № 3. С. 144-152.
8. Гуцалюк О. М., Череватенко В. А. Корпоративні механізми забезпечення економічної безпеки великомасштабних економіко-виробничих систем. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 6 (192). С. 60-71.
9. Дернова І. А., Боровик Т. М. Цифровізація економіки України в умовах пандемії: тенденції та напрямки розвитку. *Економіка: реалії часу*. 2022. № 1 (59). С. 22-29. DOI: <https://doi.org/10.15276/ETR.01.2022.3>. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7226599>.
10. Діба М. І., Герненко Ю. О. Венчурний бізнес в Україні та цифрові інноваційні хаби як інститут його розвитку. *Економіка України*. 2021. № 6 (715). С. 36-49. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.06.036>.
11. Зубенко І. Р. Психологічні детермінанти довіри до електронної комерції. *Проблеми загальної та педагогічної психології*. 2011. Т. XIII (7). С. 64-71.
12. Kolodynskyi S., Zakharchenko O., Kramskyi S. Direction of increasing the level of economic security of enterprises under the influence of digitalization. *Економіка: реалії часу*. 2022. № 6 (64). С. 33-39. DOI: <https://doi.org/10.15276/ETR.06.2022.4>. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7620889>.
13. Мунтян В. І. Економічна безпека України: монографія. Київ: КВІЦ, 1999. 462 с.
14. Нікіфоров П. О., Кучерівська С. С. Сутність і значення фінансової безпеки страхової компанії. *Фінанси України*. 2006. № 5. С. 86-94.
15. Національна економічна стратегія на період до 2030 року. *Урядовий кур'єр*. 2021. № 45. С. 8-36.
16. Столбов В., Шаповал Г. Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки будівельних підприємств. *Комунальне господарство міст: зб. наук. праць*. 2013. Вип. 111. С. 103-107.
17. Сосновська І. М. Поняття та значення економічної безпеки виробничо-господарської діяльності підприємств. *Ефективна економіка*. 2015. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4303>.
18. Хаустов В. Цифрова економіка: як тобі слухатись? *Дзеркало тижня*. 2019. 19-25 жовт. (№ 39).
19. Шматько Н. М. Закономірності процесу здійснення організаційних змін у структурі управління підприємством. *Вісник економічної науки України*. 2020.

№ 2 (39). С. 58-62. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2\(39\).58-62](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2(39).58-62).

References

1. Andros, S. V., Chan, Si Tso. (2019). Informatiini tekhnologii yak bazys innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv [Information technologies as the basis of innovative development of enterprises]. *Ekonomika: realii chasu – Economics: time realities*, 5, pp. 16-25. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3766794> [in Ukrainian].
2. Baigarin, T. (2021). Approaches to changing business models by using digital technologies. *Central Asian Economic*, 22, pp. 162-169.
3. Boichuk, I. V., Muzyka, O. M. (2010). Internet v marketynhu [Internet in Marketing]. Kyiv, Center of Educational Literature. 512 p. [in Ukrainian].
4. Bondar, Iu. A., Doroshenko, T. M. (2022). Ekonomichna bezpeka pidpriemstva yak faktor zabezpechennia efektyvnosti zovnishnoekonomichnoi diialnosti [Economic security of the enterprise as a factor of ensuring the efficiency of foreign economic activity]. *Rozvytok metodiv upravlinnia ta hospodariuvannia na transporti – Development of transport management and management methods*, 1 (78), pp. 70-82. DOI: <https://doi.org/10.31375/2226-1915-2022-1-70-82> [in Ukrainian].
5. Bondar, Iu. A., Leginkova, N. I. (2016). Investytsiini stratehii TNK v umovakh formuvannia staloho rozvytku [Investment strategies of TNCs in the conditions of the formation of sustainable development]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 2, pp. 41-44 [in Ukrainian].
6. Hutsaliuk, O. M. (2016). Orhanizatsiia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu korporatyvnoho intehratsiinoho rozvytku [Organization of management of economic security of corporate integration development]. *Upravlinnia rozvytkom – Development management*, 2 (184), pp. 66-74 [in Ukrainian].
7. Hutsaliuk, O. M. (2016). Kontseptualni zasady zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky korporatyvnykh intehratsiinykh protsesiv [Conceptual principles of ensuring economic security of corporate integration processes]. *Problemy ekonomiky – Problems of the economy*, 3, pp. 144-152 [in Ukrainian].
8. Hutsaliuk, O. M., Cherevatenko, V. A. (2017). Korporatyvni mekhanizmy zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky velykomasshtabnykh ekonomiko-vyrobnychkykh system [Corporate mechanisms for ensuring the economic security of large-scale economic and production systems]. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual problems of the economy*, 6 (192), p. 60-71 [in Ukrainian].
9. Dernova, I. A., Borovyk, T. M. (2022). Tsyfrovizatsiia ekonomiky Ukrainy v umovakh pandemii: tendentsii ta napriamky rozvytku [Digitization of the economy of Ukraine in the conditions of the pandemic: trends and directions of development]. *Ekonomika: realii chasu – Economy: realities of time*, 1 (59), pp. 22-29. DOI: <https://doi.org/10.15276/ETR.01.2022.3>. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7226599> [in Ukrainian].
10. Dyba, M. I., Hernenko, Yu. O. (2021). Venchurnyi biznes v Ukraini ta tsyfrovi innovatsiini khaby yak instytut yoho rozvytku [Venture business in Ukraine and digital innovation hubs as an institution of its development]. *Ekon. Ukr.*, 6 (715), pp. 36-49. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.06.036> [in Ukrainian].
11. Zubenko, I. R. (2011). Psykholohichni determinanty dovery do elektronnoi komertsii [Psychological determinants of trust in electronic commerce]. *Problemy zahalnoi ta pedahohichnoi psykholohii – Problems of general and pedagogical psychology*, Vol. XIII (7), pp. 64-71 [in Ukrainian].
12. Kolodynskyi, S., Zakharchenko, O., Kramskyi, S. (2022). Direction of increasing the level of economic security of enterprises under the influence of digitalization. *Ekonomika: realii chasu – Economics: time realities*, 6 (64), pp. 33-39. DOI: <https://doi.org/10.15276/ETR.06.2022.4>. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7620889>.
13. Muntiiian, V. I. (1999). Ekonomichna bezpeka Ukrainy [Economic security of Ukraine]. Kyiv, KVITS. 462 p. [in Ukrainian].
14. Nikiforov, P. O., Kucherivska, S. S. (2006). Suttinist i znachennia finansovoi bezpeky strakhovoi kompanii. [The essence and meaning of financial security of an insurance company]. *Finansy Ukrainy – Finances of Ukraine*, 5, pp. 86-94 [in Ukrainian].
15. Natsionalna ekonomichna stratehiia na period do 2030 roku [National economic strategy for the period up to 2030]. (2021). *Uriadovyi kurier*, 45, pp. 8-36 [in Ukrainian].
16. Stolbov, V., Shapoval, H. (2013). Osoblyvosti upravlinnia systemoiu finansovo-ekonomichnoi bezpeky budivelnnykh pidpriemstv [Peculiarities of managing the system of financial and economic security of construction enterprises]. *Komunalne hospodarstvo mist – Communal management of cities*, Vol. 111, pp. 103-107 [in Ukrainian].
17. Sosnovska, I. M. (2015). Poniattia ta znachennia ekonomichnoi bezpeky vyrobnycho-hospodarskoi diialnosti pidpriemstv [The concept and significance of economic security of production and economic activity of enterprises]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 9. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4303> [in Ukrainian].
18. Haustov, V. (2019). Tsyfrova ekonomika: yak tobi sluzhyt'sya? [Digital economy: how does it serve you?]. *Dzerkalo tyzhnia – Mirror of the week*, October 19-25 (Issue 39) [in Ukrainian].
19. Shmatko, N. M. (2020). Zakonomirnosti protsesu zdiisnennia orhanizatsiinykh zmin u strukturi upravlinnia pidpriemstvom [Regularities of process of realization of organizational changes in structure of management of the enterprise]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (39), pp. 58-62. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2\(39\).58-62](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2(39).58-62) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.11.2023

Формат цитування:

Гуцалюк О. М., Бондар Ю. А., Коцюрба О. Ю., Пітел Н. С. Управління розвитком інноваційно-проектної діяльності освітніх закладів в умовах взаємодії, конкурентоспроможності та забезпечення їх фінансово-економічної безпеки. *Вісник економічної науки України*. 2023. № 2 (45). С. 90-96. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2\(45\).90-96](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2(45).90-96)

Hutsaliuk, O. M., Bondar, Iu. A., Kotsiurba, O. Yu., Pitel, N. S. (2023). Management of the Development of Innovative Project Activities of Educational Institutions in Terms of Cooperation, Competitiveness and Ensuring their Financial and Economic Security. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (45), pp. 90-96. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2\(45\).90-96](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2(45).90-96)